

1.2.Cumhuriyet Arşivi (BCA)

"Milli arşivlerimizin korunması ve değerlendirilmesiyle ilgili her türlü görev, 3056 sayılı Başb"akanlık Teşkilat Kanunu'nun 2. maddesinin (g) fıkrasıyla Başbakanlığa ve 11. maddesi ile de Başbakanlığın ana hizmet birimlerinden Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Bu görevleri yerine getirebilmek amacıyla ihtiyaç duyulan hizmet binasının yapımı için 1971 yılında bir mimari proje yarışması düzenlenmiştir. 1974 yılında inşasına başlanan Devlet Arşiv Sitesi 29 Ekim 1988 yılında Başbakan Sn. Turgut ÖZAL tarafından hizmete açılmıştır. kabul edilmiştir.

3473 sayılı Kanun'un getirdiği hükümlerin uygulanmasını temin etmek maksadıyla da Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik Başbakanlıkça hazırlanarak 16.05.1988 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Söz konusu Yönetmelik; kurum ve kuruluşlar ile şahıslar elinde bulunan arşiv malzemesi ile ileride bu hüviyeti kazanacak olan arşivlik malzemenin tespit edilmesine, korunmasına, araştırmaya sunulmasına, saklanmasına gerek görülmeyen malzemenin ayıklama ve imhasına, kurum ve kuruluşlarda ayıklama ve imha işlemlerini yürütecek komisyonların kuruluşu ile çalışma sorumluluklarına ait hususları kapsamaktadır. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün, kamu kurum ve kuruluşlarının işlemleri sonucunda fiziki ve elektronik ortamda teşekkül eden belgelerin aynı usul ve esaslar dahilinde dosyalanmasını temin ederek, her türlü bilgi ve belgeye kolay ve hızlı bir şekilde erişim imkanı sağlamak üzere koordine ettiği "Standart Dosya Planı" çalışmaları sonuçlandırılarak, 25.03.2005 tarih ve 2005/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca, "Devlet Arşivlerinde Araştırma ve İnceleme Yapmak isteyen Türk veya Yabancı Uyruklu Gerçek veya Tüzel Kişilerin Tabi Olacakları Esaslar" daha pratikleştirilerek 01 Mart 2002 tarihinde uygulamaya konulmuştur. Bu esaslar Türk arşivcilik anlayışının açıklık ve şeffaflık politikasının sonucu olarak işlem tarihi üzerinden 30 yıl geçmiş belgeler araştırmaya açılmıştır. Araştırma için gerekli işlemler sadeleştirilerek elektronik ortamda araştırma müracaatının yapılmasına imkan verilmiştir.

Araştırmacıların istedikleri bilgi ve belgeye daha kolay erişebilmesi amacıyla kataloglar İnternet ortamında hizmete sunulmuştur. Böylece dünyanın neresinde olursa olsun, araştırmacıların bilgisayar aracılığıyla Türk arşivlerine erişimi ve katalog taraması yapabilmesi imkanı sağlanmıştır.

Başkanlığımız, arşivcilik alanında gelişmiş teknoloji ve çağdaş yönetim tekniklerini birlikte kullanarak verimliliği ve kaliteyi ön planda tutan bir yaklaşımla hareket etmektedir. Bu çerçevede, Başkanlığımız, 10.3.2004 tarihinde TS-EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemini kurumumuzda tesis etmiştir.

Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; Milli Mücadele, TBMM hükûmeti ve Cumhuriyet dönemine ait, 3473 sayılı "Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkında Kanun" kapsamındaki kurum ve kuruluşlar bünyesinde yer alan arşiv malzemesinin, tespiti, korunması, düzenlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda gerekli ilmi ve teknik hazırlık ve çalışmaları yerine getirmek ve denetlemekten sorumludur.

9 Temmuz 2018 tarih ve 30473 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmış ve Başbakanlık merkez teşkilatı başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır. Böylece Başbakanlık merkez teşkilatı olan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü kapatılmıştır.

16 Temmuz 2018 tarih ve 30480 sayılı Resmi Gazete'de 11 numaralı Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımlanmış olup Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı kurulmuştur”.

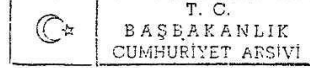
Aşağıda Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi'nden Türkiye-Letonya ilişkilerine dair birkaç belge örneği verilmiştir.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 30-18-1-2 / 82-13-10.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2

8209

Kararname

Türkiye-Letonya arasında 12/1/938 tarihinde Rigada imzalanan ve Hariciye Vekilliğinin 16/2/938 tarih ve 3071/57 sayılı tezkeresile gönderilen ilişik Ticaret ve Kliring anlaşmalarile merbutları İcra Vekilleri Heyetince 17/2/938 tarihinde tetkik edilerek 2294 sayılı kanunun verdiği selâhiyete istinaden 27/1/938 tarihinden itibaren mer'iyete konulması onanmıştır.

17/2/938

REİS İCUMHUR

K. Atatürk

Bş. V. *C. Beyaz* Ad. V. *E. Sunay* M. M. V. *V. Özgür* Da. V. *S. Kaya*
Ha. V. *H. P. Baş* Ma. V. *E. Çiğdem* Mf. V. *S. Arıkan* Na. V. *A. Çetinkaya*
İk. V. ve Zr. V. V. *H. Ak* S. İ. M. V. *D. H. Akdoğan* G. İ. V. *Rana Karahan* Zr. V.

080	18	01	02	82	13	10
-----	----	----	----	----	----	----

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2

11840

Kararname

12/1/938 tarihli Türkiye - Letonya Ticaret Anlaşmasına bağlı A ve B kontenjan listelerinin iptali ile yeniden hazırlanan listelerin onların yerine kaim olmasına dair Letonya Hükümetile teati olunan ilişik nota ile merbutlarının imzası tarihinden muteber olmak üzere tasdiki; Hariciye Vekilliğinin 26/7/939 tarih ve 44429/315 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 31. TEMMUZ 1939 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCÜMHUR

İsmail İsmail

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V. Ha. V.
S. R. Haydaroglu Fethi Çarpan M. M. V. Da. V. Ha. V.

Ma. V. Mf. V. Na. V. İ. V. ve Ma. V. S. İ. M. V.
Yücel A. F. Çelebi Akar Dr. H. Alatur

G. İ. V. Zr. V. Mes. Mü. V. Tİ. V.
B. Karadın Mihyir A. Çetinkaya

030 18 01 02 88 75 5

2.Cumhurbaşkanlığı Arşivi

“Cumhurbaşkanlığı'nın görev ve fonksiyonları özelinde geniş bir arşiv içeriğine sahiptir. Özellikle Milli Mücadele ve erken Cumhuriyet tarihi ile ilgili zengin bir arşiv malzemesini kapsamaktadır. Atatürk'ün özel hayatı, İstiklal Mahkemeleri, isyanlar gibi konularda oluşturulmuş özel koleksiyonlar bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı'nın Ankara-Çankaya'daki yerleşkesinde yer alan arşiv internet üzerinden katalog taraması yapılmasına imkân vermez. Araştırmacı araştırma yapmak istediği konu hakkında detaylandırarak hazırladığı bilgi istek dilekçesini Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne hitaben hazırlayıp yine Genel Sekreterlik'e göndermelidir. Şayet arşiv ilgili konuda bir kaynağa sahip ise, bu kaynağın bir suretini CD'ye kaydetme yoluyla araştırmacının adresine göndermektedir”. (Kaynak: <http://www.cihanharbi.com/cumhurbaskanligi-arsivi/> 18.09.2019 tarihinde erişildi).

3. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Arşivi

“Türk askerî tarihinin bilimsel yöntemlerle güvenilir belgelere dayanılarak araştırılması, yazılması, gelecek kuşaklara aktarılması, ulusal ve uluslararası askerî tarih alanında tanıtılmasını sağlamak amacıyla görev ve faaliyetlerini yürüten Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığının kuruluşu Birinci Dünya Savaşı Dönemi'ne kadar uzanmaktadır. Harp Tarihi Şubesi 11 Nisan 1916 tarihinde Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın emriyle Hazine-i Evraktan bağımsız olarak Nezaret Müsteşar Muavinliğine bağlı olarak kurulmuştur. Şubenin kuruluş amacı, birliklerdeki harp ceridelerinin toplanarak Çanakkale Muharebelerinden başlamak suretiyle Birinci Dünya Harbi'nin tarihini yazmak olmuştur. Harp Tarihi Şubesi, sonraki yıllarda Erkân-ı Harbiye-i Umumiye 5'inci ve daha sonra 8'inci Şubesi olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Cumhuriyet'in İlanı'ndan sonra 1923 yılında Konya'ya taşınan Arşiv, 1926 yılına kadar faaliyetlerini Konya'da sürdürmüştür. 1926 yılında Ankara'ya taşınan şube bu tarihten itibaren “Harp Tarihi Dairesi” olarak adlandırılır.

Daire, 1928 yılında Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Harp Tarihi Encümeni adını almış ve 1931 yılında yeni yapılan Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti binasına (bugünkü Genelkurmay ana binasına) taşınmıştır. 1955 yılına kadar sandıklar içerisinde korunup, yersizlik yüzünden yararlanılamayan belgelerin sınıflandırılması ve dosyalanması için ayrı bir binaya duyulan ihtiyaç dikkate alınmış ve aynı yıl Deniz Kuvvetleri yanında, Dikmen Caddesi'ne bakan TBMM kapısı karşısındaki binanın (bugünkü binanın) inşasına başlanmıştır. Binanın 1956 yılında tamamlanmasıyla Harp Tarihi Dairesi bu binaya taşınarak düzenli bir arşiv ve çalışma yerine kavuşmuştur. 1967 yılına kadar “Harp Tarihi Dairesi”, 1978 yılına kadar “Harp Tarihi Başkanlığı”, 13 Haziran 1978'den itibaren “Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı” isimleri kullanılmıştır. 3 Kasım 2011 tarihinde yapılan teşkilat değişikliğine göre de kurumun adı “Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı” olmuştur. Günümüzde Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşivi faaliyetlerini Askerî Tarih Etüt Merkezi (ATEM) Başkanlığına bağlı Arşiv Şube Müdürlüğü bünyesinde yürütmektedir. Arşiv Şube Müdürlüğü, faaliyetlerini bugünkü hizmet binasında 2002 yılından itibaren devam ettirmektedir. Harp Tarihi Şubesinin ilk müdürü, Kurmay Yarbay Cemil Hoşcan'dır. Bu görevini 1916-1919 yılları arasında yapmıştır.

Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşiv Şube Müdürlüğünde çeşitli dönemlere ait yaklaşık 10 milyon belge bulunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de askerî tarih alanında çalışma yapacaklar için önemli bir ihtisas arşivi özelliği taşımaktadır. Koleksiyonlar içerisinde başta Osmanlı Türkçesi (Osmanlıca) olmak üzere Almanca, İngilizce, Fransızca, Rusça,

İtalyanca, Arapça, Yunanca, Ermenice, Farsça ve Bulgarcadan oluşan belgeler bulunmakla birlikte belgelerin tasnifleri devam etmektedir.

Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşiv Şube Müdürlüğünde, koleksiyonlarımız dosya ve belge bazında tasnifi tamamlanarak araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Bünyemizde bulunan koleksiyonlarımız şunlardır:

Osmanlı-Rus (Kırım) Harbi (1853-1856): Dosya bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 18.400 adet belge bulunmaktadır.

Osmanlı-Sırp Karadağ Harbi (1875-1877): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 5.877 adet belge bulunmaktadır.

Osmanlı-Rus Harbi (1877-1878): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 37.019 adet belge bulunmaktadır.

Osmanlı-Yunan Harbi (1897): Dosya bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 48.548 adet belge bulunmaktadır.

Osmanlı-İtalyan Harbi (1911-1912): Dosya bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 41.591 adet belge bulunmaktadır.

Balkan Harbi (1912-1913): Dosya bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 902.800 adet belge bulunmaktadır.

Birinci Dünya Harbi (1914-1918): Dosya bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 3.671.470 adet belge bulunmaktadır.

Türk İstiklal Harbi (1919-1923): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 1.996.694 adet belge bulunmaktadır.

ATATÜRK Koleksiyonu (1897-1938): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 19.682 adet belge bulunmaktadır.

İkinci Dünya Harbi (1939-1945): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 3.278 adet belge bulunmaktadır.

Kore Harbi (1950-1953): Belge bazında tasnifi tamamlanmış olan koleksiyonda toplam 79.385 adet belge bulunmaktadır”.

(Kaynak: Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşivi Tanıtım Broşürü, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Ankara Ankara-2018, s. 4 vd.).

4.Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi

TBMM Arşivi'nde aşağıda verilen alanlarla ilgili belgelere ulaşılabilmektedir.

4.1. İstiklal Mahkemeleri Belgeleri

4.2.Hatay Devleti Belgeleri

4.3.Milletvekili Mazbata ve Tanıtma Formları (Kaynak: <https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/18.09.2019> tarihinde erişildi).

5.Türk Tarih Kurumu Arşivi

“Türk Tarih Kurumu Arşivi şimdiye kadar gerek bağış gerekse satın alma yoluyla birçok arşiv malzemesini bünyesinde toplamıştır.

Arşivimizde bulunan belgeler Osmanlı Devletinin son dönemlerini, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti dönemini kapsamaktadır. Belgelerin büyük bölümü Osmanlı Türkçesiyle kaleme

alınmıştır. Yeni Türk harfleriyle kaleme alınanların yanında İngilizce, Fransızca, Almanca belgeler de bulunmaktadır.

Belgelerin yanısıra zengin bir fotoğraf koleksiyonu da bulunmaktadır”

(Kaynak: <http://www.ttk.gov.tr/kutuphane/kutuphane-tanitim/18.09.2019> tarihinde ulaşıldı).

6.Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi

“15 Nisan 1942 yılında kurulan enstitü, kuruluş tarihinden itibaren I. Dünya Harbi, Milli Mücadele ve Cumhuriyet Tarihi ile ilgili çok sayıda arşiv belgesi, kitap ve eşya toplanması işlemini günümüze dek titizlikle yürütmüştür. Arşivde dijital olarak yaklaşık 100.000 belge, çok sayıda fotoğraf ve pul ile bazı gazetelerin koleksiyonları bulunmaktadır. Arşivin yanı sıra enstitüye ait kütüphanede 10.000’e yakın kitap araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

Arşiv katalogları 11 cilt halinde internette araştırmacıların dikkatine sunulmuştur. Her bir kataloğun sonunda yer alan indeks sayesinde araştırmacı araştırdığı konularla ilgili belgelerin künyesine ulaşabilmektedir.

Enstitü arşivi ve kütüphanesine dair ayrıntılı bir katalog taraması yapılmasına imkan veren internet sayfaları bulunmaktadır” (Kaynak: <http://www.cihanharbi.com/cumhurbaskanligi-arsivi/> 18.09.2019 tarihinde erişildi).